

In Lib. I. Regum

Beniamini bellum suscipendum esset, populum A
vniuersum conuenisse in Mispha. Hanc eandem
propemodum formam reipub. Romani antiquis
habuerunt, qui ciuitatis curam consuli-
bus & Senatu committebant, maxima tamen &
grauiissima quaeque ad populum referabantur.
Hebrei primū (sicut dixi) ab optimatibus, id
est, senioribus, quorum fuit Senatus prætan-
tissimus, regebatur. Deinde res vniuersa redacta
est ad vnius potestatem, id verò quoniam modo
acciderit, ex hisce libris intelligemus, atque do-
cebimur in hac rerum varietate ipsum Deum
populum suum perpetuè rexisse, nunc per iudi-
ces, nunc per Optimates, nunc verò per institu-
tos reges. Ne tamen ignoramus, que fuerit ante
reges iudicium potestas, illum paucis explicabo.
Quamvis in ea repub. Senatus ordinariè popu-
lum regeret, & in maximis causis plebem con-
suleret, tamen si quid reperintum, difficultis &
perplexum incidisset, vt cum populo non pos-
set agi, aut propter diuersas causas non expedi-
ret, excitabatur diuinitus iudex, id est, vindicta
populi ac libertatis, cuius in rebus administran-
dis potestas erat supra. Quemadmodum Ro-
mani in rebus dubiis, afflicti, & accusis dicta-
torem creare solebant, à quo nulla prouocatio
esset, cui mandabant, vt videret, ne quid Ref-
pub. detrimenti caperet, sique rebus confectis
magistratu se abdicabat. Ita Deus cùm Hebrei
ab Adonai, à Moabitis, à Palæstinis atteren-
tur, illis excitat iudices, qui apud eos eodem
loco erant, quo dictatores apud Romanos: hoc
enim illorum munus fuit, populum afferere in
libertatem, & collapsam reipub. restituere.
Deinde res, ut dixi, transflata est ad reges: nec
tamen Deus minus per eos populum guber-
nauit, quam antea per optimates & iudices. Quo-
modo autem hæc reipub. in regnum fuerit com-
mutata, præproperum est nunc exponere, nam
postea suo loco fuisse intelligetur.

Alia finis est horum librorum, vt lectors
animaduertant, regum tempore alios diuinis
legibus obtemperasse, alios vero illas aperte
neglexisse ac violasse, quod magno cum fructu
consideratur. Nam qua in lege Dei verbis tan-
tummodo consignantur, eadem omnia in hisce
libris illustribus exemplis, tanquam in tabulis
expressa offeruntur. & re ipsa hic videbimus, &
præmia recte factis, & supplicia sceleribus fuisse
a Deo redditæ. Et ne putemus, aut promissiones,
aut minas Dei res esse inaneas, quicquid in lege
aut minatus, aut promisit, hic videbimus eum id
bona fide præstítisse. Ad hæc ex isto narrationum
genere nobis patet consiliorum Dei certudo
ac constantia. Nam ita fixa & constabilita per-
manent, vt nulla ei humana rescindi queant.
profecto nationes finitimas propemodum omnes
malebant populum Israëliticum prorsus in-
ternecke delere: at Deus illos ab omnibus eri-
puit, & conferuauit. Nitiebant etiam per-
multis sceptrum & Regiam potestatem à familia
Davidis auferre: quorum conatus videbimus
fuisse irritos, & in cassum cecidisse. Nam id non
contigit, nisi cùm Mellias dandus esset, vt Ia-
cobus olim prædixerat. Accedit postremus fi-

nis longè omnium utilissimus, Christus nimi-
rūm, in quem vnu dum nauigamus & iacta-
mur fluctibus huius vitæ, tanquam ad cynosu-
ram debemus respicere. vius enim Christus fi-
nis est, non modò legis, sed etiam omnium
istarum actionum. Id autem vt verum sit, Ori-
genes in lib. Iud. homil. 1. docuit. Opera, in-
quit, Dei omnia magna sunt, si per seipsa con-
siderentur: at si inter se se conferantur, sunt aliq.
alijs maiora, verum que minora sunt, in maio-
ribus continentur. quemadmodum vnitas in bi-
nario numero, & binarius vicissim in ternario. vt
si quis expendat liberationē Iudeorum ex Ägypto &
Babylonē, ac ex alijs nationibus, quibus
interdum seruerunt, magna quidem ea sunt,
ac plurimi facienda: verum si conferantur cum
illa Dei charitate immensa, qua filium suum vni-
cum pro nobis in cruce tradidit, parua & ex-
igua videbuntur. Quocirca in omnibus illis po-
puli Iudaici liberationibus, que minores videri
possunt, Christum spectare oportet, per quem
illam summam & maximam iam obtinuimus.
vtique illa incommoda, cum populus suis sedi-
bus pelleretur, abducetur captiuos, occide-
retur, pessimisque modis acciperetur, magna
& atrocia videntur, quod ad carnem attinet. Ita
eadem, si cum ira Dei, cum sempererna morte,
ac æternæ damnatione conferantur, parua ne-
cessitatem appareant. Ideo quoties legimus, po-
pulum Dei oppressum, & ab hostibus affli-
ctum, toties iracundia diuinæ in mentem
veniat, toties oculos ad Christum in cruce mor-
ibundum convertantur, in quo Deus peccata-
vitus est omnium nostrum. Et vicissim cum
eundem populum ab hostibus liberari audie-
mus, toties cogitemus Christum à morte at-
que inferis exultatum. quicquid enim piis ho-
minibus & Christi membris fit, id citra contro-
versiam ipsi Christo infertur. Et idcirco dum
Paulus Christianos truculenter vexaret, ille de
cello clamauit: Saule, Saule, quid me persequersi:
& dum in terrisageret inquit, Quod vni ex iis
facisti, mihi facisti. Hæc ob oculos perpetuo
statuenda sunt, ne absque fructu in sacris histo-
riis versemur. Atque hæc de fine seu scopo ista-
rum narrationum.

Nunc sequitur vt de altero capite dicamus, Vtilitas ho-
nemps librorum istorum vtilitatem, quod vni-
que, ne dixerim idem, tamen cum superiori est
coniunctissimum. Primū vendicant sibi eam
commoditatem, que item omnibus diuinis lib-
bris est communis, & à Paulo posteriori ad Ti-
moth. explicavit, cùm inquit: Omnis doctrina
diuinum inspirata vtilis est, & dicitur ad
doctrinam, & auxiliandum, & confortandum
Regiom. Hæc ideo Apostolus commemo-
rat, quoniam omnis hominum scientia seu no-
titia, referuntur ad capita iam relata. Quandoqui-
dem Scientia vel est benevolentia vel ~~negligentia~~. Ad
~~benevol.~~ autem pertinet bona sanaque doctrinæ
institutio, necnon impia ac prava confutatio.
ad ~~negligentia~~ autem referunt malorum mor-
rum iusta reprehensio ac profligatio, necnon
bonorum ~~moralia~~ seu disciplina. Proinde Scrip-
ptura diuinæ ad omnem partem & vsum vita-